

אין עור מליבדו
עיר יחיד ומיוחדת

בני ישראל

פרשת שמות
ה'תשפ"ג
גליון 322

פרפראות בדרך מוסר על פרשת השבוע

יוצא לאור ע"י עמותת "משנה שלמה" כל הזכויות שמורות

פרשת שמות

תשפ"ג

גליון 322

נא לשמור על
קדושת הגליון

נא לא לעיין בו בשעת
התפילה וקריאת התורה

בס"ד

לעילוי נשמות

מורי ורבי יצחק ב"ר יעקב יגן
הרה"ק רבי חיים אבישלום ב"ר עזרא
מו"ר אבי ר' דוד שלום ב"ר שלמה דב
הרה"ק רבי אפרים פישל ב"ר יוסף יהודה לייב
הרה"ק רבי אריה לייב ליפשיץ ב"ר חיים
הרה"ק רבי יעקב ב"ר זאב
רב הונא בר מר זוטרא
רב משרשיא בר פקוד
הרה"ק רבי צבי אלימלך ב"ר פסח
הרה"ק רבי אלימלך ב"ר מנחם ישכר בער
הרה"ק רבי משה ב"ר מרדכי
הרה"ק רבי יעקב ב"ר נפתלי צבי
הרה"ק רבי שמואל בנימין ב"ר משה
רבינו משה בן מיימון
הרה"ק רבי יעקב אביחצירא ב"ר מסעוד
הרה"ק רבי אריה לייב ב"ר יחיאל מיכל
הרה"ק רבי ישראל אברהם ב"ר משולם זושא
מאניפאלי
הרה"ק רבי ישראל דוב בער ב"ר יוסף
הרה"ק רבי שלמה ב"ר אורי

לקבלת גליון זה למייל שלהו בקשה ל- MISHNA.SHLEMA@gmail.com | לתרומות והקדשות ולהפצה 052-580-2345

וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַבָּאִים מִצְרֵימָה אֶת יַעֲקֹב אִישׁ וּבֵיתוֹ בְּאוֹ (א', א')

סיני ועשו המשכן, שאז השרה הקב"ה שכינתו עליהם כי הנה אז שבו אל מעלת אבותם, ואין ראוי שתהיה נחשבת עיקר גאולה יציאתם ממצרים, אע"פ שכבר יצאו מבית עבדים בעוד שאין השכינה שורה עליהם. ולפיכך מתחיל הספר ואלה שמות אע"פ שכבר אמר זה הפסוק בעצמו בספר שעבר בפרשת יגש, אחר שאמר כל זרעו הביא איתו מצרימה כתיב ואלה שמות בני ישראל זה הפסוק ממש אם כן למה חזר אותו כאן אלא עשה זה לטעם שרצה למנות עניין הגלות מעת רדתם שהוא ראש הגלות ולהשלמות בעניין המשכן אשר כבוד השם מלא אותו סוף הגאולה

ועוד גם כן לפני עניין הפרשה ראוי הוא לעשות המזמור הזה כמו הקדמה ופתיחה להאי פרשתא, לפי שבו מספר כל ענייני הפרשה, שהם ארבעה פסוקים אלה: ויבוא ישראל מצרים, ויעקב גר בארץ חם, ויפר את עמו מאד ויעצמהו מצרים, הפך לבם לשנוא עמו להחנכל בעבדיו, שלח משה עבדו אהרן אשר בחר בו. כי עיקר האותות והמופתים אשר מספר המזמור הן בפרשת וארא ואלו הפסוקים הם עיקר הפרשה זו תחילה אלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה וזו ויבוא ישראל מצרים

כתב רבינו יוסף בן דוד מסרגוסה תלמיד הר"ן "הודו לה' קראו בשמו הודיעו בעמים עלילותיו זה המזמור הוא מכוון מאד על זה הספר של ואלה שמות הן לכלל הספר, הן לפירוש הפרשה וזה לפי שזה המזמור מדבר מן הנפלאות אשר עשה השם אל זרע יעקב בעבור הברית אשר כרת עם האבות וספר כל מה שאירע להם עד אשר קבלו התורה להודיענו שכל הניסים אשר עשה עימם הכל היה בעבור קיום התורה והמצוות וכמו שאמר בפסוקי המזמור בעבור חוקיו ותורותיו ינצורו הללויה, וכן זה הספר הנה הוא כולו טובב על זה לספר כל המעשה המוציא לפועל מה שהיה בכוח הרמזים שנרמזו אל האבות וכמו שכתבנו כבר למעלה כי כל ענייני האבות הם ציורי דברים לרמוז ולהודיע כל מה שהוא עתיד לבוא לבנים.

וכבר נרמז בגלות הזה לאבות, וכן הגאולה ממנו, והנה לזה נתייחד הספר הזה בעניין התחלת הגלות עד הגאולה הגמורה אשר עשו המשכן, כי הנה כמו שכל עיקר צערם וגלותם של זרע השבטים לא היה אלא מאותו העת אשר נפרדו ממעלת אבותם ומארצם, כן גם כן גאולתם לא נשלמה עד ששבו אל מקומם ואל מעלת אבותם אשר זה היה כאשר באו אל הר

וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַבָּאִים מִצְרֵימָה אֶת יַעֲקֹב אִישׁ וּבֵיתוֹ בְּאוֹ (א', א')

רש"י - אף על פי שמנאן בחייהן בשמותן, חזר ומנאן במיתתן להודיע חבתן שנמשלו לכוכבים, שמוציאן ומכניסן במספר ובשמותם ידוע שעם ישראל משולים לירח ולכוכבים שכן ירח וכוכבים נמצאים כל הזמן בשמים אלא שבגלל אור השמש לא ניתן לראות אותם אך כאשר השמש שוקעת ניתן לראות אותם וידוע שאומות העולם נמשלו לשמש ולכן כאשר יש ליקוי חמה באה פורענות על אומות העולם על כן כאשר אומות העולם יפלו מטה בחינת השמש תשקע יוכלו כל העולם להבחין בעם ישראל בתפארתו. וזה מה שכתוב כאשר צור נחרבה אז ירושלים נבנית כמובא ברש"י בברכת יצחק ליעקב

וַיִּשְׂמְנוּ עֲלָיו שְׂרֵי מָסִים לְמַעַן עֲנֹתוֹ בְּסַבְלָתָם וַיִּבְּן עָרֵי מִסְכְּנוֹת לְפָרְעָה אֶת פְּתָם וְאֶת רַעַמְסֵס (א', י"א)

ידוע העניין שמובא בשם גדולי ישראל כי כאשר אדם נמצא במצב שמישהו אחר מבזה ומשפיל אותו ואותו המושפל אינו מחזיר מנה אחת אפים למבזים ומקיים בעצמו את דברי חז"ל (שבת פ"ח ע"ב) "עלובין ואינן עולבין שומעין חרפתן ואינן משיבין" כדאי לגשת אליו ולבקש ברכה ממנו כי זהו עת רצון גדול מאד. ניתן לענ"ד לרמוז עניין זה בפס' הנ"ל שכן וישמו עליו שרי היינו כאשר אדם רשע נטפל אליו ומבזה אותו שכן שר"י ר"ת ש"ם ר'שעים ירקב והאדם שותק ולא מחזיר לאותו הרשע והוא מקבל את הייסורים באהבה ואומר לעצמו שהביזיון מגיע לו כתשלום על עבירות שעשה כמו מסים שעליו לשלם וע"י כך יזכה שברכותיו יתקבלו בשמים בחינת למען ענותו היינו שהקב"ה יענה לתפלותיו ובקשותיו בשכר הסבל שסבל מההשפלה והביזיון וזהו שנאמר בסבלתם

"וַיִּאמְרוּ בְּנֵי אֶהְיָ עִמָּךְ וְזֶה לָךְ הָאוֹת פִּי אֲנֹכִי שֶׁלַחְתִּיךָ הַהוֹצִיאָךְ אֶת הָעָם מִמִּצְרַיִם תַּעֲבֹדוּן אֶת הָאֱלֹקִים עַל הָהָר הַזֶּה" (ג', י"ב) רש"י הקדוש מפרש "על ההר הזה לטוף שלושה חדשים שיצאו ממצרים" ונשאלת השאלה הרי אין שלושה חודשים בין יציאתם למתן תורה לפי שבין יציאת מצרים למתן תורה ישנם ארבעים ותשעה יום בלבד אלא ניתן לתרץ בס"ד שהכוונה למסמן של כל חודש, שכן ניסן בחינתו עבודה בחינת מה העבודה הזאת לכם אייר גמילות חסדים שבו מציינים את סיום המגיפה שבה נפטרו תלמידי ר' עקיבא ובו אנו מתקנים את עניין הבין אדם לחבירו שעיקרו הוא החסדים סיון מתן תורה כנגד תורה וזהו שנאמר שלושה חודשים כנגד תורה עבודה גמילות חסדים

משנת הצדיק - הרה"ק רבי משה די פיג'וטו וצוק"ל ז"ע - כ"ו טבת

חכם חי משה די פיג'וטו נולד לאביו חכם הלל חיים דה פיג'וטו, שהגר מליורנו שבאיטליה לארם צובא היא חאלב שבסוריה בשנת תצ"ב (1732). משפחת די פיג'וטו הייתה משפחה עשירה ומכובדת מאוד, עסקם היה במסחר וידם פתוחה לתמוך במוסדות צדקה וחסד. חלק מבני המשפחה שימשו כקונסולים לממשלות שונות באירופה: איטליה, אוסטריה וצרפת וזאת משום הנתירות האירופאית שלהם, שמש הטוב ומידותיהם הנעלות. חכם חי משה די פיג'וטו קיבל את ראשית תורתו מאביו ומחכמים שונים כפי שהעיד על עצמו: "עד היותי כבן טו"ב (17) שנה גדלתי בין החכמים מארי דתלמודא' ואף ממורים פרטיים ששכר אביו: 'כמה טרחות טרח לגדלי על התורה ועל העבודה להעמיד לי רב ומורה! כבר בהיותו בן 18 שנה יצא לעסוק

במסחר ועל עובדה זו הצטער כפי שכתב בספרו. חכם משה די פיג'וטו הצטיין בטוב ליבו ובהכנסת האורחים שלו, יחד עם אשתו שהייתה ביתו של חכם מרדכי גלאנטי רבה הראשי של דמשק. חכם די משה די פיג'וטו נפטר ביום כ"ו טבת שנת תקע"ו (1816) בסוריה. כשנתיים לפני פטירתו, הספיק להדפיס את ספרו 'יחיד משה' - דרשות ודברי מוסר על ספרים בראשית ושמות. וכך כתב הרב על תלמידי חכמים שלוקחים כסף מהציבור 'הרמב"ם, וזכרוננו לברכה, הרבה לגנות עניין התלמידי חכמים המשימים על ליבם לעסוק בתורה ולא לעשות מלאכה, ומתפרנסים מאחרים כי המזה, חס ושלום, מחללים את ה' ומבזים את התורה וגורמים רעה לעצמם ונוטלים את חייהם מן העולם הבא, לפי שאסור להנות מדברי תורה בעולם הזה. האחת: משום 'גדיל תורה ויאדיר' - שאם לא הייתה פרנסת תלמיד חכם מצויה לא היו יכולים לטרוח בתורה כראוי וכמצטייר, והייתה התורה משתכחת, ובהיותה מצויה - 'גדיל תורה ויאדיר' השנייה: כדי שהיה התלמיד חכם עשיר גמור, ויהיו דבריו נשמעים לבריות על דרך מה שכתוב: 'תפארת חכמים עשרה' והשלישית: שלא אסרו אלא לתלמיד חכם שפעמים מתבטל מלימודו על עסקי העולם ועושה מלאכה. אבל מי שהוא בעל ישיבה ומרביץ תורה ברבים ואי אפשר לו להתבטל לשום דבר שבעולם כי אם לדבר מצווה, ואדרבה עוון הוא בידו אם לא יקבל מאחרים.

ועל מצוות הצדקה כתב הרב 'בימים ההם ובעת ההיא אצמיח לדוד צמח צדקה ועשה משפט וצדקה בארץ' - שעל ידי המשפט השכינה שורה בישראל כמו שכתוב: 'א-לוהים ניצב בעדת אל', ועל ידי הצדקה גם כן כמו שכתוב: 'ואני בצדק אצוה פניך'. מה ראה דוד לפרש כוחה של צדקה לבדה בזכותה - אלא ללמדך שאפילו רשעים שאין בידם אלא אלות הצדקה לבדה - זוכים ומקבלים פני שכינה, שנאמר: 'ועלה כבוד ה', וראו כל בשר יחדיו כי פי ה' דיבר' - הכל רואים צדיקים ורשעים. וכך כתב הרב בעניין הגאולה 'גלוי ומפורסם כמה גדלה מעלתן וחבתן של ישראל לפני הקב"ה, וזהו לאו דווקא כשהם עושים רצונו של מקום, אלא אף כשאינם עושים רצונו של מקום, והוא כונס עליהם, חוזר ומתנחם עליהם ומקרבן, וכאשר מצינו בימי הושע שאחר שכנס עליהם ואמר להם: 'לא עמי אתם', חזר ואמר להם: 'בני אל חי' וניחם על הרעה."

דובב שפתי ישנים - ליקוטים מספרים שפחות מוכרים

ברית עולם - הרה"ק המקובל רבי משה דוד וואלי זצוק"ל זי"ע (מתלמידי הרמח"ל)

"וְכַאֲשֶׁר יַעֲנֶה אֹתוֹ בֶּן יִרְבֵּה וְכֵן יִפְרָץ וְיִקְצֹוּ מִפְּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" (א', י"ב)

ונפרד מבעליו ואז משתדל בכל כוחו להחזירו אליו או להגיע עדין כענין שנאמר לתארה יבקש נפרד בכל תושיה יתגלע ואמנם כשראה השר של מצרים שאותו העינוי הנגזר ממנו על ישראל בתחילה לא היה מספיק להתיש את כחם ולהשבייתם ממלאכת הבירור שאדרבא היו מזודרים על ידו יותר ויותר לפיכך חזר לחשוב מחשבות ולהכביד את משאם ולהגדיל את עינויים בעבודה קשה ומפרכת את הגוף והמערכת את הנפש שלא תוכל למצוא מקום אל הצלתה וז"ל ויעבידו מצרים את בני בפרך וגו'

כי בעת הרוחה היו ישראל מתרפים במלאכת הבירור והשיית היה רוצה למרה את הקץ ולכן הביא עליהם את עת הצרה והרכיב אנוש לראשם כדי שיודרו לפרוץ את הקליפה המונעת את דבקותם וזה סוד כן ירבה וכן יפרוץ כי היו מוכרחים לפרוץ בקליפה ממש כדי לצאת מתוכה ולהדבק עם הקדושה ולהעלות אליה ריבוי הניצוצות שהיו מבררים מן הקליפה עצמה וגם זהו הטעם שאמר ויקצו מפני בני ישראל בפירושה ז"ל שהיו כקוצים בעיניהם והסוד הוא לפי שהקוצים מנקבים והרי ישראל דוגמתן היו מנקבים בקליפה כדי לצאת מתוכה ולחזור אל הקדושה כי הטוב אינו נחשב אלא כשאבד

מצד המילדות שיראת שמים קודמת בהן ליראתו לפיכך חשב להשלימה דרך פירסום וגילוי ולכן צויה לכל עמו להודור באבוריות חמה ושטף אף לגזול את הזכרים הנוגדים מחיק אמותן ולהשליכן אל היאור וזאת הגורה הקשה והרעה שהסכימה על ידיה מדת הדין העליונה עד שיכלה כל הרע מישראל היא שגרמה לעמם לפרוש מיוכבד אשתו כדי שלא ייגעו לריק ולא ילדו לבהלה אבל בתום חלאתו של הרע הראוי להזרק ובבא עתו של הטוב הראוי להתקיים אז שרתה רוח הקודש על מרים ונתבאא אל ההורים שיחזרו להתיחד כי עתיד להולד מהם מושיען של ישראל והם חששו לדבריה והאמינו נבואתה כי ניכרים דברי אמת ולכן כתיב בסמוך וילך איש מבית לוי וגו'

ויהי פי יראו המילדת את האלהים ויעש להם בתים" (א', כ"א)

סוד הענין בא ללמד שאין אדם עולה לגדולה אלא אם כן בא ניסיון לידו ועומד בו וזהו הניסיון שבא לידן של המילדות הצדקניות ולפי שעמדו בו כראוי לפיכך מדת הדין העליונה שם אלקים דיקא המשלמת לאיש כמעשהו עשתה להם בתים של כהונה ולויה מיוכבד ומלכות ממרים כמו שאמרו רז"ל אבל הסוד העיקרי הוא שעל ידי הניסיון הזה זכו לעלות אל מדרגת המוכנת להם יוכבד במדרגת הבינה שנקראת בית אל החכמה דהא אבא עילאה טמיר וגניז בתוך הבינה כידוע ומרים במדרגת המלכות שנקראת בית אל הת"ת בסוד ביתו זו אישתו ולמצב הזה בקביעות לא זכו בו ודאי אלא אחר הניסיון לפיכך כתיב ויהי כי יראו המילדות את האלקים ויעש להם בתים ואמנם הרשע הזה של מלך מצרים כשראה שלא נשלמה עצתו בדרך צינעא והסתר

סגולה לפרנסה - עמידה בניסיון

וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַבָּאִים מִצְרִימָה אֶת יַעֲקֹב אִישׁ וּבֵיתוֹ (א', א')

מהרפתקאות שעוברין עליו, רק יאמין שהכל לטובתו הנצחית. כמו שכל הרפואות הם בסמים מרים, בן רפואות הנפש צריכין לקבל על ידי מרירות, דהיינו המניעות שצריכין לשפר, והיסורים שצריכים לקבל קדם שזוכין לרפואת הנפש באמת. וכמו שכתבתי הגוף לפעמים החלישה גוברת כל כך, עד שאין יכולת ביד החוליה לקבל מרירות הרפואות, ואז הרופאים מושכין ידיהם מן החוליה ומקצרים אותה, בן שפעולות שהם חלי הנפש גוברים מאד, אזי אין יכול לקבל מרירות הרפואות ואז היה כמעט אפס תקוה חס ושלום. אבל השם יתברך מלא רחמים, ובשרואה באדם שחפץ לשוב אליו אכל אין בו פח לקבל מרירות הרפואות, שצריך לפי רב עונותיו העצומים, אזי הוא יתברך מרחם עליו ומשליך כל חטאותיו אחר בתפיו, כדי שלא יצטרך לקבל מרירות הרבה בשביל רפואתו רק כפי יכולתו. ומהו יבין כל אחד ואחד בעצמו, מי שרוצה לחוס על חיו וחסך לשוב לשם יתברך, ואזי על פי רב בשמתחיל לבנס מעט בדרך הפשטים ולהתקרב לשם יתברך, אזי באים עליו מניעות ויסורים הרבה מכמה צדדים כל אחד כפי ענינו. ונדמה לו לפעמים, שאי אפשר לקבל מרירות ויסורים ומניעות באלה. ויש שנפלו מחמת זה וחרזו ונתרחקו רחמנא לצלן. אבל הקופץ באמת צריך שידע ויאמין, שכל המרירות ויסורים והמניעות הבאים עליו הכל בחסד גדול. פי לפי עונותיו הרבים היה צריך לקבל מרירות הרבה יותר בשביל רפואתו, שלא היה בכחו בשום אופן לקבל ויהיה נאבד תקותו חס ושלום פנזר לעיל. אבל השם יתברך מרחם עליו ואינו שולח לו מרירות ויסורים כי אם כפי יכולתו. וזאת המרירות והיסורים וכו' שיש לו, בודאי הוא צריך לקבל ובודאי יש בכחו לקבלו. כי השם יתברך אינו שולח על שום אדם מרירות ומניעות שאי אפשר לשלם ולשפרם אף על פי שלפני מעשיו היה מגיע לו כך פנ"ל. צריך שידע שלום לכל אדם במדותיו, הינו שלא יהיה מחלק במדותיו ובמאורעותיו, שלא יהא לו חלוק בין פטיבו בין בעקו תמיד ימצא בו השם יתברך, ולא יתבהל ולא יתבלבל משום דבר שבעולם, רק כל מה שעובר עליו בכל יום הן טובות, הן יסורים וצרות ונדאגות והרפתקאות חס ושלום, ידע ויאמין שהכל לטובתו הנצחית, ודיקא על ידי זה יוכל להתקרב לשם יתברך אם ירצה באמת "עכל"ק

נאמר אצל אברהם א"ה ואברהם זקן בא בימים והשאלה המפורסמת אם כתוב זקן אזי בידוע שהוא גם בא בימים א"כ מהו כפל הלשון ומתריצים שאברהם היה בא לקראת הימים ומנצל אותם עד תום לעבודת ה', כן ניתן להסביר בס"ד גם אצלנו ואלה שמות בני" הבאים מצרימה היינו שעמ"י ירד למצרים לתוך הגלות במטרה להוציא מהם את המיטב בעבודת ה' וכן יהודי כאשר נבנס למצב של מצרים ודחקות צריך להפיק משם את המיטב בעבודת ה' ואת זה עושים ע"י יעקב היינו שמא' עד ת' נעשה את מה שבאמר ביעקב איש תם יושב אהלים דהיינו שהיה לומד תורה שהרי יעקב הוא עמוד התורה כנודע וע"י כך יהיה איש וביתו באו איש מורה על בעל מדרגה בעבודת ה' כמו שנאמר וירא כי אין איש (להלן ב', י"ב) ורש"י על אתר מפרש שאין אף אחד ממנו שיתגייר וכן עיין בשפתי חכמים במקום שכותב כי היה צריך להיות כתוב וירא כי אין אדם וכן ביתו מורה על עבודת היהודי שצריך לבנות בית מקדש בעצמו כמו ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם וכן נכתב איזה בית אבנו תבנו לי וכו', וזה כל עניני המצרים שהקב"ה נותן לאדם כדי שע"י כך יתעלה בעבודת ה' כמו שבנ"י היו צריכים להעלות את ניצוה"ק ממצרים ועוד נרמז במה שכתוב מצרימה שיצרף את התורה עם מצרים לפי שכתוב מצרימה בסיום האות ה"א שמורה על חמישה חומשי תורה וכן שתמיד צריך לזכור שעמו אנכי בצרה שגם על כך מורה האות ה"א בסיום המילה מצרים היינו לרמז כי כביכול הקב"ה נמצא איתנו בתוך המצרים וגם ח"י ל"ע בעת צרה וצוקה הקב"ה איתנו להושיענו רק צריך האדם לחזור בתשובה שלימה לפי שמצרימה את יעקב איש וביתו ס"ת תשובה כפי שמביא האר"י הקדוש זי"ע, וכך יכול היה לנצל את המצב שבו הוא שרוי כדי לעשות חשבון נפש ותשובה לה' וע"י יזכה להתקרב לה' וע"י עבודת ה' שלו יעשה נחת רוח לבוראנו, וכן כותב מוהר"ן זי"ע בליקוטי עצות (ערך סבלנות) כ"שאדם יודע שכל מאורעותיו הם לטובתו, זאת הבחינה הוא מעין עולם הקב"ה. וזה זוכין על ידי ויהי דברים לפני התלמידי חכם. ואז יזכה לידע שכל מה שעובר עליו כל ימי חייו, הכל לטובתו, כי הכל מחמת אהבה שהקדוש ברוך הוא אוהב אותו. וזה עקר שלמות הדעת של האדם, שלא יבעט ולא יתבלבל